

OTÁZKY KE STÁTNÍM ZÁVĚREČNÝM ZKOUŠKÁM

Předmět TEOLOGIE A FILOSOFIE

OTÁZKY Z ETIKY

Žlutě označeny otázky z teologické Etiky

1. Obecná etika, předpoklady, základní pojmy a uplatnění

- Definice a cíle obecné etiky, vztah k profesní etice; vztah etiky, morálky, mravnosti, morality a étosu
- pojetí „dobra“ v obecné etice a v profesní etice sociální práce, např. v rozlišení mezi výrazy „dobré“ a „správné“; význam pojmů (praktický) rozum a svoboda, a jejich vztah např. k pojmu jednání, zodpovědnost či dobro, spravedlnost a mravní norma
- pojem svědomí obecně (např. Akvinský, Kant) a v novozákonním pojetí; např. u apoštola Pavla (Řím 2,13-16; 1 Kor 8,1-13; 10,14-33) či ve Skutcích („*clausula Petri*“, Sk 4-5) či ve spojení s biblickým pojmem srdce (např. 1 Král 3,9; Ez 36,26-28; Jer 31,31nn.; Ez 11,19-2).

2. Základy etického uvažování a argumentace v profesní praxi

- Etické teorie, vysvětlení a příklady jejich užití v profesi, např. Aristoteles, Kant, Bentham, Mill aj.
- vymezení pojmu hodnota; příklad jeho užití v profesní etice (osobní, profesní a specifické hodnoty v pastorační a sociální práci); vztah hodnot a etických teorií
- etické kodexy jako příklad zdroje mravních norem, povaha dokumentů a způsob práce s nimi, příklady dokládající znalost etického kodexu sociální práce.

3. Základy křesťanské mravnosti v Bibli

- Krátké představení teologické etiky
- teologickoetické aspekty a impulsy v profesi sociální práce dle etických kodexů sociálních pracovníků
- a základní prvky základní vzorec křesťanské mravnosti (např. srdce, *metanoia*, přikázání lásky, svoboda, modlitba, svědomí, spravedlnost celků, věčný život apod.)
- příklad přikázání lásky v podobenství o milosrdném Samařanovi: způsobilost stávat se bližním (Lk 10,25-37)
- příklad souhrnu étosu Nového zákona: horská řeč (Mt 5-7; příp. srov. Lk 6), zejména blahoslavenství a antiteze, příklad interpretace jednoho blahoslavenství a jedné antiteze.

4. Dekalog/Desatero

- Umístění Dekalogu, jeho základní souvislosti a kontext (Ex, Dt)
- struktura Dekalogu a odraz základního vzorce biblického étosu v něm
- téma svobody a identity v Dekalogu
- hermeneutika jednoho či dvou „příkázání“
- souvislost Dekalogu s Ježíšovou horskou řečí, instrukcemi *Prohlášení ke světovému étosu*, lidskými právy či s příklady z trestního práva.

5. Lidskoprávní a etický princip lidské důstojnosti a idea člověka stvořeného k Božímu obrazu a podobenství.

- Přiblížení lidské důstojnosti v étosu sociálních a pastoračních pracovníků
- obsah lidské důstojnosti, adresáti lidské důstojnosti, napětí ve vztahu mezi obsahem a adresátý (např. etickoprávní otázky spojené s počátkem a koncem lidského života); přiblížení normativního jádra lidské důstojnosti na příkladu analýzy vybraného trestného činu
- lidská důstojnost jako základ a cíl lidských práv
- člověk podle Gn 1-3 a Ž 8: interpretace ideje člověka stvořeného k Božímu obrazu a podobenství s důsledky pro étos
- vztah principu lidské důstojnosti a ideje člověka stvořeného k Božímu obrazu a podobenství
- příklady filosofické argumentace podporující lidskou důstojnost (např. Kant, Locke)

6. Lidská práva jako součást teologickoetické argumentace.

- Lidská práva v étosu sociální práce chápané jako lidskoprávní profese, v pastorační práci a církvích; ve vzdělávání
- vymezení, věcný původ, triáda mezinárodní ochrany, dělení a dokumenty lidských práv obecně
- způsob práce teologické etiky s lidskými právy; některá teologickoetická odůvodnění lidských práv
 - svoboda vyznání jako jedno ze základních lidských práv
 - příklady lidských práv zvláště zranitelných skupin (děti, osoby s postižením)

7. Příklady oblasti aplikace teologické etiky: problematika počátku a konce lidského života.

- Morálně-právní status nenarozeného lidského života a jeho důsledky; morálně-právní status embrya, resp. nenarozeného lidského života (různé související přístupy a teze a jejich důsledky); příklad problematiky potratů
- problematika lidsky důstojného utváření života nevyлéčitelně nemocných a umírajících osob; terminologie v diskusích o důstojném umírání: např. doprovázení, terapie na konci života, umožnit zemřít, paliativní péče, asistované suicidium, eutanázie
- role a postavení lidských práv v uvedených reflexích.

8. Křesťanská sociální etika.

- Přiblížení oboru a jeho metody, biblická a teologická východiska, vztah k obecné, křesťanské a sociální etice
- preferenční volba (opce) pro chudé jako jedno z východisek teologického uvažování
- hlavní zásady (principy) křesťanské sociální etiky, jejich vysvětlení doložená dokumenty nebo praxí církví
- sociální (strukturální) hříchy, příklady a možná řešení
- sociální učení katolické církve: encykliky 1891-2009, historický kontext
- příklady dokumentů sociálního učení v jiných církvích.

9. Užití principů křesťanské sociální etiky v současné společnosti.

- Stručné představení principů či dalších východisek současné křesťanské sociální etiky, jejich vztah se sociální prací, sociální politikou, a jiným aspekty současné společnosti
- výběr jedné konkrétní oblasti pro vysvětlení aplikace principů křesťanské sociální etiky a k prokázání hlubší znalosti jejich uplatnění
- oblasti k výběru: politika, stát a právo; hospodářství a lidská práce; kultura a vzdělávání; rodina; válka a organizované násilí; sociální nerovnosti v globálním měřítku.

10. Řešení etického problému či dilematu v sociální nebo pastorační práci.

- Představení a formulace konkrétního etického problému či dilematu např. z oblasti etiky sociální práce či sociálních služeb, z pastorační nebo pedagogické práce, sociální etiky, bioetiky apod.
- klíčové předpoklady, principy a hodnoty, figurující v daném problému či dilematu (např. étos profese, veřejný závazek/zaměření organizace, související legislativa, lidskoprávní dokumenty apod.)
- návrh eticky žádoucího řešení a jeho odůvodnění či diskuse o něm (např. odkazy na příslušné dokumenty, kodexy, principy, hodnoty, teorie, biblické, teologicko-etické a filosofické inspirace apod.)